

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserter) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 1. januvarija 1892.

Politiški oddelek.

Novo leto.

Redka so leta, katera bi bila za nas Slovane posebno vesela. Tudi minolo leto za nas avstrijske Slovane ni bilo srečno. Izpolnilo nam ni mnogih nad, katere smo gojili v začetku leta, prebližali se nismo narodni jednakopravnosti niti za stopinjo, skoro da smo se bolj jej oddalili. Položaj se je za avstrijske Slovane vsekako le slabšal minolo leto. Ob novem letu je v Taaffejevem ministerstvu še sedel Dunajevski, ki se ni bal pokazati svojega slovanskega in konservativnega mišljenja, mož, katerega so iz vsega srca sovražili naši nasprotniki. Dunajevski je prisilil vlado, da se ni več laskala nemškemu liberalcem, temveč opirala le na desnico. Dolgo se je zastonj zaganjala vsa zjedinjena levica vanj, mož je s svojo odločno besedo vselej zavrnil vse napade levičarjev. Kar neso mogli doseči levičarji sami, v to so jim pa pomagali Slovani sami. Mladočeško gibanje je nagnilo vlado, da se je jela bolj nagibati na levo stran. Prišla je sprava, potem pa razpust državnega zbora. Dunajevski je videl, da to ne vede k dobremu in je vlado odgovarjal, da naj nikar se ne pajdaši z levico, ki njej nikdar prijazna ne bode. Okoliščine pokazale so se močnejše in Dunajevski se je umaknil, ker ni hotel pomagati zatirati slovanstva. Odstop Dunajevskega bil je začetek slabše dobe za avstrijske Slovane.

Volitve tudi neso za Slovane ugodno izpale. Zjedinjena levica ni sicer nič pridobila, na Dunaji jo je zadel celo težak poraz, ali na Češkem je s pozorišča zginila staročeška stranka. Samo na sebi bi to še ne bila nobena taka nesreča, ko bi voljeni mladočeški poslanci bili hoteli ali pa mogli nastopiti pota Staročehov, ko bi bili narodno enakopravnost tudi bolj odločno naglašali, bi to ne bilo nič škodovalo, temveč bi bilo celo koristilo avstrijskim Slovanom. Pa postavili so se na tako napačno stališče, da ž njimi neso mogli hoditi niti Poljaki niti

Hohenwartov klub. S svojimi govori so se naravnost onemogočili v državnem zboru. Mi ne rečemo da vsi, temveč njih radikalni voditelji. Prejšnje večine v državnem zboru ni bilo več. Levica je tako postala potreben faktor. Ta svoj položaj se je znala tudi jako dobro izkoristiti. Njen vodja pl. Plener je pokazal, da so ga skušnje, ko je bil v opoziciji, izučile. Nikakor ni z mladočeško brezozirnostjo se zaganjal v vlado, temveč je z lepa skušal si pridobiti vpliv. Vsak napačni korak Mladočehov se je znal dobro izkoristiti in prišla je do tega, da je vstopil v ministerstvo levičar grof Kuenburg. To je velika pridobitev za levico, morda veliko večja, nego si kdo misli. Ker je finančni minister po svojem rojstvu in prepričanju Nemec, je konci lanskega leta v ministerstvu bil jeden Slovan manj, dva Nemca pa več, kar že nekaj pomenja.

Grof Kuenburg res ni poseben um, ali bil je vedno član nemškoliberalne stranke in je že po svojem imenovanju se vzrekel proti linskemu županu, da ostane vedno zvest dosedanjim svojim političnim načelom. Ž njim se je nemškoliberalni duh še bolj utrdil v vladi. Odkar se je Plener pogajal z vlado, je z ministerske klopi vlekla neka nam sovražna sapa. Po tej sapi se pa ravnaajo tudi druga oblastva. Od tod prihaja, da se je jela kratiti pravica shajanja in zborovanja. Na Primorskem se ovira snovanje narodnih društev, na Koroškem pa prepovedujejo shodi podružnic družbe sv. Cirila in Metoda. Naj se komu te stvari zde tudi malenkostne, vsekako dokažejo nam, kako v vseh vladnih krogih zavladuje nam nasprotno mišljenje.

Nikakor se ne smemo motiti, da bi levičarji se zadovoljili z imenovanjem grofa Kuenburga. To je le prvi njihov uspeh, za katerim bodo sledili še drugi. Sedaj je še gospodska zbornica ovira levičarski politiki. Večina članov te zbornice je konservativna ali vsaj zmerna, in bi torej ne podpirala odločno liberalne politike. Zaradi tega levica že napoveduje, da bode zahtevala, da se imenuje več levičarjev za dosmrtnne člane gospodske zbornice. Mi nikakor ne moremo trditi, da bi se ta želja levičarjev

ne izpolnila. Če je grof Taaffe rekel A, bode moral reči tudi B. Pa še mnogo drugih stvari bode skušala doseči levica. Tako levičarski listi z vso odločnostjo zahtevajo, da se odstrani kranjski deželni predsednik baron Winkler in se namesti s kakim njih somišljenikom. Levica seveda pred vsem želi, da bi se preklicale jezikovne naredbe. Vlada se morda tega ne bode upala storiti, ker naravnost v nasprotje z ustavo se ne more postaviti, ali bati se je, da bode te naredbe z veliko mlačnostjo izvajala. Uradniki, ki se nanje ne bodo ozirali, se ne bodo imeli več bati slabih posledic, temveč bodo mogli pričakovati celo pohvale. Taka metoda je skoro nevarnejša, nego odkrito nasprotje, zaradi tega je pa neki nemški poslanec se izjavil, da bi bil zadovoljen ž njo. Marsikomu se ne bode zdelo vredno pritoževati, in tako utegne se pod Taaffejevo vlado v veliki meri nam utihotapiti nemško uradovanje. Na Koroškem se po jednaki metodi ohranjujejo nemške šole v slovenskih krajih.

Najhujše je pa, da nemamo pričakovati, da bi se razmere še tako hitro vzboljšale. V začetku Taaffejeve dobe so tudi bili Nemci v ministerstvu. Ali tedaj je bila v državnem zboru močna konservativna večina. Nemško-liberalni ministri so zaradi tega bili kmalu prisiljeni izstopiti, ko so videli, da se s konservativnimi tovariši sporazumeti ne morejo in imajo poslednji močnejšo zaslombo v narodnem zastopu. Sedaj se pa utegne pripetiti baš nasprotno. Ker levičarji dobivajo vedno večji vpliv, se je bati, da grof Kuenburg ne bode dolgo jedini levičar v ministerstvu. Za njim pridejo drugi, ki bodo pa dobili tudi ministerske portfelje. Njim se bodo umaknili konservativni ministri. Tako morda dobimo liberalno vlado pod Taaffejevim predsedstvom.

Novo leto nam torej nič dobrega ne obeta. Pričakujejo nas hudi boji. Braniti bomo morali narodne pravice s podvojenimi močmi. Zaradi tega pa ne moremo dovolj toplo priporočati avstrijskim Slovanom zločnosti. Pustiti moramo mi naše domače prepire, v katerih največkrat ne gre za nobena načela, temveč za osebe. Mejsbojni prepiri pa škodujejo zaradi tega, ker vodijo tudi k nepošteni politiki. Vsaka stranka obeta vse mogoče in nemogoče stvari, katerih pozneje seveda izpolniti ne more. Ker od svojih obljub odstopiti ne more, potem stavi razne pretirane zahteve, o katerih sama ve, da se uresničiti ne morejo. Na taka napačna pota je zašla mladočeška stranka. Sedaj je v veliki zadregi. Volilci začenjajo zahtevati, da vresniči dane obljube. Da ne bi zgubila zaupanja, pa kaže svojo odločnost v raznih ne baš umestnih govorih, ki stvari le škodujejo. Podobni govori, kakor sta jih imela dr. Gregor in Vašaty, so le posledice prejšnje mladočeške politike. Do tega bi ne bilo prišlo, ko bi jim ne bilo vsako sredstvo dobro, da le odrinejo Staročehe. Do jednacij posledic utegnile bi pritirati slovenske stranke, če se bodo tako brezobzirno bojevale mej seboj. Več Slovanov če se z mejsebojnimi boji onemogoči, tem ugodnejše je to za Nemce.

Gledati pa tudi moramo, da se avstrijski Slovani in

drugi konservativni elementi mej seboj približamo. To je pa le mogoče, če vsakdo nekoliko popusti od svojih separatističnih teženj. Boriti se moramo pred vsem za to, kar je nam vsem skupno. Tak skupni interes je pa za avstrijske Slovane baš član XIX. osnovnih državnih zakonov, ki bi nam vsem moral biti vodilo. Nadejamo se, da bodo nevspehi tudi Mladočehe poučili, da njih politika ni prava, da tudi zanje ni druge rešitve, da se približajo ostalim Slovanom. Da bi se to le kmalo zgodilo, kajti tedaj bode zopet odklenkalo nemški mogočnosti.

Politične razmere zares niso ugodne, ali vendar nikakor ne obupujemo. Če tudi politični vodje tu in tam zahajajo na napačna pota, vendar je v slovanskih narodih avstrijskih dovolj odločnosti, zdravega razuma in duševne sile, da se nam ni bati pogube. Razstava v Pragi je pokazala, koliko duševne in fizične sile je v češkem narodu, da se ž njim v kulturnem oziru ne morejo meriti avstrijski Nemci, še manj pa Madjari, če tudi ta dva naroda sedaj gospodujeta v našem cesarstvu. Volilno gibanje v Istri in pa poganjanje za slovenske šole na Koroškem, pa nam kaže, koliko odločnosti, zdravega duha in moralčne sile je v slovanskem prebivalstvu teh dežel, če tudi živi v jako neugodnih razmerah. Taki narodi, ki kažejo toliko duševne sile in zavednosti, nikakor ne morejo poginiti, zato pa s pogumom stopamo v novo leto, pripravljeni boriti se z isto odločnostjo za narodne pravice, s katero se že bori naš list blizu polstoletja.

Odprto pismo starim in novim sotrudnikom „Novic“.

Od gorenjske strani, 27. decembra 1891.

Da naše nekdanj od vsega slovenskega naroda ljubljene in cenjene „Novice“ stopijo s 1. januarjem 1892. leta v svoj **petdeseti, tedaj jubilejni tečaj**, znano nam je bilo. Bali smo se, pa ker so v „Novice“ z II. polovico letošnjega (49.) tečaja spremenile nekoliko svojo vsebino, da jim bo to ravno o petdesetletnici skopalo — prezgodnji grob. Pa, — hvala Bogu! motili smo se. Vabilo na naročbo v zadnjih dveh listih nam je ta strah popolnoma odvzelo. Troje prošenj izrekamo na tem mestu v obliki odprtega pisma starim, pa tudi novim sotrudnikom „Novic“, se vé, da ob enem tudi pp. nn. gg. naročnikom namreč:

1. Noben dosedajnih naročnikov naj ne postane „Novicam“ v novem letu nezvest; pač pa naj se potrudi vsak po vsej moči, pridobiti jim še novih.

2. Iz pietete do rajnega neumrljivega njihovega ustanovitelja in na mnogo strani resnično pravega očeta našega naroda, pač prezgodaj preminulega dr. Janeza Bleiweis-a viteza Trsteniškega naj se list ureduje in ohrani, ker je naj več moč, v njegovem duhu in po njegovih načelih.

3. Vsi nekdanji sotrudniki „Novic“, kar jih še živi, — tudi moja malenkost se šteje vmes —, naj se z novimi pomlajenimi močmi oklenejo prvega, tedaj najsta-